

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer

adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

H. de Jong — Amsterdam

Davids Zoon, lang ver... acht ¹⁾

Jesaja 7:10-14

„Zie, de jonge vrouw zal zwanger worden en een Zoon baren en zij zal hem de naam Immanuël geven.“ Bekende woorden, geliefde woorden; woorden die het diepste geheim van hemel en aarde in zich dragen. Maar hoor je ze in het verband waarin ze voor het eerst gesproken zijn, dan doe je een vreemde ontdekking: ze zijn in geërgerdheid gesproken. Die koning Achaz, over wie 't hier gaat, is met deze boodschap om de oren geslagen. Het is heel eigenaardig om het kerstevangelie op boze toon te horen verluiden.

Wat was er aan de hand? Die koning Achaz zat politiek in het nauw, dat is duidelijk. De vijand was voor de poorten van Jeruzalem en iedereen was bang. De koning zelf ook.

Maar nu was die Achaz niet zo maar een koning. Hij was een nakomeling van David. Davids zoon, zo gezegd. En nu was er in de oude tijd over David en zijn geslacht een geweldige belofte gesproken: één uit dat geslacht zou, behalve Zoon van David, ook Zoon van God zijn. En terwille van die ene, die bijzondere, zou de Here God dat huis van David door de geschiedenis heen in stand houden.

Achaz, zelf zoon van David, mocht zich in het uur van de crisis op die belofte beroepen. Hij mocht pleiten: Here God, U hebt toch gezegd... Want God geeft beloften met de bedoeling dat wij ons daarop beroepen. Met zo'n beroep eren wij Hem.

Welnu, zoiets zegt de profeet Jesaja nu tegen de koning: Achaz, u en wij allemaal, wij zijn in

gevaar. Maar juist nu mogen we geloven, mag u op God vertrouwen. Heus, God is met ons. En omdat 't moeilijk is juist nu aan de belofte vast te houden, mag ik u namens God een aanbod doen: vraag maar een teken, ter ondersteuning van dat oude beloftewoord.

Maar de koning? Wij weten van hem uit andere gegevens van de bijbel, dat hij geen vertrouwen had in de belofte van God. Hij wilde de crisis oplossen door 'n politieke tegenzet. Hij dacht cynisch: belofte, geloof — daar koop je toch niets voor in de harde werkelijkheid van het leven?

Maar dat zei hij niet zo hardop. Nee, quasi vroom antwoordt hij de profeet: een teken vragen? Nee, dat zal ik niet doen, want dat is God verzoeken en dat mag niet. Vreemd, dat een mens zijn cynisch ongeloof nog kan toedekken met vroomheid. Dat moeten we maar goed onthouden in de december-maand, die bol staat van godsdienstigheid, dat dat godsdienstige, dat uiterlijk vrome, een masker kan zijn voor cynisch ongeloof.

En het is daarmee, dat wij God kwaad kunnen krijgen. Dat blijkt uit de uitval van de profeet. Die zegt: De Here God en ik worden ziek van jou, Achaz! Onder zo'n geweldige belofte staan en je er toch niet door laten gezeggen!

En valt zoiets niet vaak van de hele kerk te zeggen, juist in haar officiële vertegenwoordigers? Ik ben er zelf ook één van en daarom durf ik dit te zeggen. Hoe weinig eren wij God door Hem te geloven op z'n woord, juist als 't er op aan komt. Hoe vaak is de kerk niet een godsdienstigheids-instituut, dat het geloof wegpraat, wegorganiseert, niet zelden met vrome woorden?

Maar laat niemand zich daar lichtvaardig over opwinden. Eigenlijk is het de Here God alléén die hier recht van spreken heeft. En ja, Hij is ook verontwaardigd op Achaz. Dat blijkt genoeg. Maar kijk nu eens, hoe! Want God worde niet boos zoals een mens boos wordt. Dan zou Hij gezegd hebben: huis van David, gegroet! Koken jullie maar gaar in je eigen sop! Maar nee, in zijn boosheid zegt God dat allermooiste, het allerliefste.

Jesaja profeteert: dan zal de Here Zelf u een teken geven, Achaz. De jonge vrouw — bedoeld is: je jonge vrouw — zal zwanger worden en een Zoon baren en zij zal hem Immanuël noemen.

Wat wil dit zeggen? In de eerste plaats dit: Achaz, in jouw gezin zal binnenkort iets gebeuren, dat jou te denken moet geven. Je vrouw is zwanger en er komt een jongen. En let dan eens op hoe jouw vrouw die jongen noemen zal: Immanuël — God met ons. Want zij gelooft wél! Jij niet, maar zij wel.

Maar tegelijk is met deze aankondiging iets gezegd, dat van een veel ruimere en diepere strekking is. God, Achaz, gaat dóór met bouwen aan het huis van David, totdat eindelijk de bedoelde Zoon komt, die tegelijk Zoon van God is, de ware Immanuël, in wie God ons voorgoed nabij is.

Maar daar sta jij buiten, Achaz! Bij die Zoon die er straks komt is dat eigenlijk al het geval. In geestelijke zin. Je bent er wel de zaad-donor van, maar niet eigenlijk de vader! Maar wat betreft het gróte werk van God met Davids huis, dat gaat helemaal buiten jou om. En wij weten uit het N.T., hoe. Dat Jezus namelijk uit de maagd geboren is, zonder mans toedoen. De ware Zoon van David, de Ware Immanuël, is helemaal van de andere kant gekomen, inderdaad Gods Zoon. En dat niet dank zij, maar ondanks het huis van David.

In het evangelie ontmoeten we Josef, de ondertrouwd man van Maria. De bijbel noemt hem verschillende keren: Zoon van David. Maar let eens op, wat 'n achtergrond-figuur hij ondanks die hoge titel is. Waarom? Ach,

persoonlijk is hij een gelovig man, maar hij vertegenwoordigt het huis van David en in die hoedanigheid zegt God tegen hem: achteruit jij! De moeder, en vooral: het Kind, die haal Ik naar voren!

Zo wordt het huis van David beschaamd. God houdt zich aan de belofte die Hij dat huis deed. Maar zo, dat het cynische ongeloof van dat huis beschaamd wordt. En zo is het nog met het kerstevangelie. Het beschaamt het cynische ongeloof van de kerk. 't Is niet zo, dat dit evangelie aan de kerk is toevertrouwd, omdat de kerk het zwaard is, omdat ze zo uitstekend geloofd heeft, of iets dergelijks.

Nee, de kerk maakt God niet zelden kwaad door haar ongeloof. Toch zorgt God dat er een evangelie van verlossing is. Dat wordt ook nu gebracht: Immanuël-God-met-ons-in-Jezus-Christus, een boodschap, die geldig is in elke crisis, hoe zwaar ook, in het persoonlijke en in het publieke leven.

En eenvoudige achteraf-figuren geloven erin. Zoals die niet bij name genoemde jonge vrouw van Achaz, en het meisje Maria, en Jozef, en de herders, en anderen, in en buiten de kerk.

En zij zijn 't alleen die recht hebben om te zwijgen: Davids Zoon, lang verwacht. Want zij zijn blij met Christus en eren God door een eenvoudig geloof in Hem.

Maar de kerk zelf in haar officiële vertegenwoordigers, als Achaz, maar toch ook in haar gewone leden, die kerk doet wel vaak vroom, maar de hele geschiedenis door en juist op de knooppunten ervan, heeft ze Davids Zoon vaak veracht, lang veracht, als onbruikbaar ter zijde geschoven. Zoals de psalm zegt: de steen die door de tempelbouwers verachtelijk was een plaats ontzeggd... Dat psalmwoord past het N.T. toe op Christus. Hij was die steen.

En dat is de reden, waarvan het kerstevangelie bij alle blijdschap toch ook wel eens een verdrietige klank heeft. De klank die we ook bij de profeten wel beluisteren: Here, wie heeft deze prediking geloofd? Immanuël-God-met-ons-in-Jezus-Christus: wie waagt 't daar mee? U?

¹⁾ Toespraak voor de Alle-dag-kerk, gehouden op woensdag 7 december 1977.

DIENSTWEIGERING (1)

Dezer dagen spreek ik voor de christelijke studenten-vereniging V.G.S.A. in Amsterdam over het onderwerp 'dienstweigering'. Ik heb daar tien stellingen voor klaar gemaakt, die ik met korte toelichting aan u door geef. Mijn overweging daarbij is dat het onderwerp uitnodigt tot bezinning. Er is niets vanzelfsprekends aan, wanneer christen-jongelui in militaire dienst gaan.

Ik heb er ook nu behoefte aan, het aangeboden een bijdrage tot de discussie te noemen. Ook al ben ik met stellingen stellig, dan is dat toch meer gedaan om door duidelijkheid het reageren te vergemakkelijken.

Misschien hindert het iemand dat ik rondom kerst deze dingen ter sprake breng. Het is toch het feest van vrede? Ik kan antwoorden dat dit samentreffen toevallig is. Bovendien wantrouw ik onderwerpen die rond de kerst niet en op andere tijden van het jaar wel besproken kunnen worden, zoals ik dat trouwens ook doe t.a.v. onderwerpen, waarbij het omgekeerde het geval is.

Stelling 1: Om de ongebondenheid der mensen te bedwingen en de geweldenaars in toom te houden, is aan de overheid het zwaard toevertrouwd (art. 36 N.G.B.).

Deze stelling heb ik ontleend aan de nederlandse geloofsbelijdenis van Guido de Brès (1561). Het is wel zeker dat De Brès hiermee stelling nam tegenover de Anabaptisten of Wederdopers van zijn dagen, die immers de krijgsdienst en eigenlijk het hele overheidsambt niet zagen zitten. Zij vonden dat volgens de maatstaven van het koninkrijk Gods in geweld niets goeds stak. Naar de opvatting van de gereformeerden was dit te idealistisch. Al gaven zij graag toe, dat het zwaard des Geestes, dat is het Woord Gods, een beter en sterker middel is ter bestrijding van het rijk van de boze, toch kon volgens hen het gewone zwaard wel een betrekkelijk goed dienen, namelijk de orde in de samenleving.

God zelf heeft na de zondvloed het overheidszwaard ingesteld. We lezen in Gen. 9:4-6: „En waarlijk, Ik zal uw eigen bloed eisen; van al het gedierte zal Ik het eisen en van de mensen onderling zal Ik het leven des mensen eisen. Wie des mensen bloed vergiet, diens bloed zal door de mens vergoten worden, want naar het beeld Gods heeft Hij de mens

gemaakt." De zwaarmacht kan geen enkel mens bekeren, dat is waar, maar ze kan de ongebondenheid van de mensen wel beugelen. Dat is niet niets. Het zou trouwens wel fijn zijn, wanneer alle mensen en de overheden zelf voorop de geestelijke beperktheid van het geweldmiddel inzagen.

Stelling 2: Het militair-zijn kun je alleen maar op de juiste wijze benaderen vanuit de ambtsgedachte. (Onder 'ambt' versta ik een gekwalificeerd optreden 1) uit naam van God en 2) ten behoeve van de naaste.)

Geweld is een middel dat alleen in vrees en beven gehanteerd kan worden. Absoluut vereiste daarvoor is de zelfbeheersing. Zo gemakkelijk immers staat geweld in dienst van persoonlijke wraakzucht. Vandaar dat ik met de ambtsgedachte aankom. Ambtelijk handelen staat in tegenstelling tot een handelen op eigen gezag en ten eigen bate.

Een bijbels voorbeeld. David bezwijkt tegenover de bruid Nabal bijna voor de verleiding het wapengeweld in dienst te stellen van zijn persoonlijke wraakzucht. De vrouw van Nabal, Abigail, houdt hem daarvan af. Zij herinnert David eraan, dat hij messias is, voor wie het kenmerkend is dat hij zijn persoonlijk recht niet in eigen hand neemt, maar van God verwacht. In hetzelfde hoofdstuk wordt van David lovend geconstateerd, dat hij ten behoeve van anderen het zwaard wel gehanteerd heeft. De knechten van Nabal zeggen namelijk, dat David en zijn mannen een muur rondom hen geweest zijn zowel bij nacht als bij dag, (1 Sam. 25:16) en even verder (vs 28) zegt Abigail prijzend, dat David de oorlogen des Heren voert. De ambtelijke geweldhanteling wordt geprezen, de niet-ambtelijke wordt afgekeurd. Wanneer in oorlogstijd officieren hun manschappen aanhitsen om hun gesneuvelde vrienden te wreken (zoals in Vietnam en niet alleen daar gebeurd is), moet dat veroordeeld worden als een cor-

pastorale notities

Risico nemen

Een soortgelijke uitdrukking zullen we niet licht in de Schrift tegenkomen. Ze is aan de wereldse spreektaal ontleend. Risico nemen betekent: een kwade of gevaarlijke kans aanvaarden. En Gods Woord kent geen 'kans'. Als Schriftgelovigen weten we, dat alle schepselen in Gods hand zijn; dat alles niet bij geval, maar van zijn Vaderlijke hand ons toekomt. Wij aanvaarden geen gevaarlijke kans, maar onderwerpen ons kinderlijk aan het bestel van Hem. Die ons wil zegenen of met zijn straffende hand kan bezoeken.

Als Gereformeerde mensen doen wij belijdenis van Gods voorzienigheid. Een andere vraag is, of we onder de beïnvloeding van de wereld en in de praktijk van het dagelijks leven niet dikwijls anders spreken en handelen.

De wereld oordeelt zo: ieder mens kan van alles overkomen. Hij kan een ongeluk krijgen. Hij kan door een ramp getroffen worden. Dat kan niemand berekenen. Dat kan niemand vooruit weten. Dat is risico. En dat risico bedreigt iedereen. Dat is een gevaarlijke kans. En die kans moeten we onschadelijk zien te maken. We

moeten dat risico, met name waar het financiële schadeposten betreft, over zoveel mogelijk mensen zoeken te verdelen. We aanvaarden een kleine schadepost (premie), om een grote schadepost (de gevaarlijke kans) te ontgaan. Op deze redenering is het verzekeringswezen gebaseerd. En in het oog van wereldse mensen is iedereen dwaas en doet onverantwoordelijk, als hij aan dat verassuren van alles en nog wat niet vanzelfsprekend meedoet. Is dat alleen maar in het oog van wereldse mensen? Of wordt dezelfde redenering ook niet door vele christenmensen gevolgd? Door dezelfde mensen, die ernstig belijden, dat niets bij geval, maar alles onder Gods Vaderlijke hand hun toekomt?

Nu is het assurantiewezen uit onze economische samenleving niet meer weg te denken. Er zijn ook goede en bruikbare kanten aan. Als we maar bedacht blijven op de gevaren, welke eraan verbonden zijn: het zelfvoldane garantie-gevoel van geborgenheid, van: 'mij kan niets overkomen'.

Als de gunst van de HERE over ons is, kan ons niet zomaar van alles overkomen. Telkens wanneer we een belangrijke beslissing moeten nemen, mogen we van Hem wijsheid vragen en daarna mogen we ons leven gelovig en vertrouwend in de bewarende en zorgende hand van onze hemelse Vader overgeven.

B. Telder, Bilthoven

rumperen van de ambtsgedachte. Het motief voor de geweldshandeling wordt zo de persoonlijke wraakzucht. Een christen kan daar niet aan mee doen. De militair dient evenals de politieagent getraind te worden in uiterste zelfbeheersing.

Stelling 3: Het zesde gebod 'gij zult niet doodslaan' verbiedt geen oorlogvoering; wel bepaalde voorhoeve van de naaste.)

Vaak wordt het zesde gebod op 'n slordige manier geciteerd als 'gij zult niet doden'. Er staat evenwel: 'gij zult niet doodslaan'. Dit verschil is geen futiliteit. 'Doodslaan' is in de mozaïsche wetgeving een juridisch welomlijnd begrip. De doodslager is iemand die opzettelijk of onopzettelijk iemand van het leven berooft, zonder daartoe gerechtigd te zijn. Je zou kunnen omschrijven: 'gij zult het recht niet in eigen hand nemen'. Dan namelijk heerst de haat en niet het recht. Dat kan van een gerechtvaardigde oorlog niet gezegd worden, (al zal er altijd wel veel haat bijkomen).

Toch kan ook de oorlogvoering zelf tot doodslag ontaarden. Wan-

neer bijvoorbeeld te snel naar de wapens wordt gegrepen en niet geprobeerd wordt het conflict dat tot oorlog zou kunnen leiden langs diplomatieke of internationaal-rechtsordelijke weg tot een oplossing te brengen. Niet de oorlog als zodanig maar wel de oorlogszuchtigheid wordt door het zesde gebod getroffen. Het zal dus duidelijk zijn, dat ik met deze stelling 3 de geldigheid van het zesde gebod niet tot de sfeer van het private leven beperk. Ook voor het pubieke en politieke leven heeft het ons iets te zeggen.

Stelling 4: Om Christus' woord uit de Bergrede, dat wij de boze niet zullen weerstaan (Matth. 5:39), in het private en in het politieke leven op de juiste wijze te hanteren, is veel geestelijke onderscheiding nodig.

Ook hier wil ik de neiging bestrijden die wij hebben om de Bergrede alleen tot het private leven te beperken. Het Oude Testament trouwens geeft al voorbeelden uit de politieke sfeer, waarin vijandelijk geweld niet met tegengeweld beantwoord wordt.

Eens kwamen de Arameeërs met

gewapende macht naar Dothan om de profeet Elisa gevangen te nemen. Op Elisa's gebed echter worden zij met blindheid geslagen en Elisa brengt dit blinde detachement naar Samaria. Daar vraagt de koning aan de profeet: „Zal ik hen neerslaan, mijn vader?” De profeet echter geeft bevel: „zet hun brood en water voor, opdat zij eten en drinken en heengaan naar hun heer.” Zie 2 Kon. 6: 8-23. Een handelwijze die doet denken aan wat Paulus schrijft (Rom. 12: 20) die dat trouwens weer aan het O.T. zelf ontleent (Spr. 25: 21, 22): „Indien uw vijand honger heeft, geef hem te eten; indien hij dorst heeft, geef hem te drinken, want zo zult gij vurige kolen op zijn hoofd hopen”.

Maar dit is wel een speciaal geval. Het ging deze Arameeërs zeer duidelijk tegen de profeet des Heren. Wat een kans voor Elisa om op deze tegen hem gerichte vijandschap geestelijk te reageren en daarin zijn volk vóór te gaan! Een profeet des Heren moet toch zeker met Gods laatste bedoeling voor de dag komen en die zijn op verzoening gericht. Maar moet het altijd zo?

Wie is de boze die niet weerstaan mag worden? Het woord van Jezus is vergelijkbaar met dat andere, ook uit de Bergrede: „geeft het heilige niet aan de honden en werpt uw paarden niet voor de zwijnen”. Wie zijn de honden en wie zijn de zwijnen? „Antwoord een zot niet naar zijn dwaasheid, opdat gijzelf hem niet gelijk wordt”, zegt Salomo. En de volgende spreuk is: „Antwoord de zot naar zijn dwaasheid, opdat hij niet wijs zij in eigen oog” (Spr. 26: 4, 5). Blijkbaar is het ene geval niet gelijk aan het andere, al heb je in beide gevallen met een zot te maken. Zo zullen er situaties zijn waarin je de boze moet weerstaan en andere waarin je dat moet nalaten.

Opvallend is trouwens dat Jezus van 'de boze', enkelvoud, spreekt, een naam waarmee Hij ook de duivel aanduidt ('Verlos ons van de boze'). Ik zeg niet, dat deze betekenis van 'de boze' hier past. Maar zou het ook kunnen gaan om situaties, waarin een mens of een groep van mensen of zelfs een volk in hun vijandelijke opstelling zeer duidelijk in de greep van de boze, de duivel, zitten die hen ophitst tegen alles wat met Christus en zijn rijk te maken heeft? En zouden wij dan tegenover hen geroepen kunnen zijn tot weerloosheid, om hen daarvoor tot nadenken te brengen? Daarmee zou het bijbelse voorbeeld van Elisa in goede overeenstemming zijn. In dat geval zou, om een gewaagde toepassing te maken, tegenover China eerder een weerloosheid onzerzijds passen dan tegenover Rusland, gesteld dat het om een antichristelijke aanval op het Westen

zou gaan. Want dan weten de Chinezen minder dan de Russen wat ze doen. Maar dan is er meteen de vraag: is een oorlog tegen het Westen nog een aanval 'tegen de Here en zijn gezalfde', zoals Psalm 2 zich uitdrukt? Daar zal een hele natie niet gauw een gelijkkluidend antwoord op geven, zeker niet in onze tijd van secularisatie. Hier zien we dan aan, hoe moeilijk het is het gebod 'de boze niet te weerstaan' politiek toe te passen. Een volk zelf moet dat dan zien en willen. Niette-

min mag daaraan gewerkt worden. Maar de grootste moeilijkheid ligt in de vraag: wie is de boze die men niet moet weerstaan? Het moet zonneklaar zijn, dat we niet aan de ene kant deze tekst in de mond kunnen nemen om op te roepen tot weerloosheid tegenover het Oost-blok en aan de andere kant wel enige waardering voor het communisme kunnen hebben. De oneerlijkheid in het bijbelgebruik is dan al te doorzichtig.

(wordt vervolgd)

J. H. Veefkind — Krommenie

DE ENGELLEN (1)

De engelen spelen niet zo'n grote rol in ons leven. Dat ligt niet aan hen, dat ligt aan ons. We kunnen niet zeggen: „Ja, maar we zien ze ook niet.” Want God zien we ook niet, en de Here Jezus evenmin.

Dr H. Berkhof schrijft: „Het geloof is gebaseerd op de ontmoetingen tussen God en mensen binnen het raam van onze aardse werkelijkheid. Mensen kunnen tot de ontdekking komen, dat God daarbij in bijzondere gevallen gebruik maakt van de bemiddeling van buiten-aardse wezens. Wie over zulke bemiddeling niet uit ervaring kan meespreken, zal goed doen zich te onthouden van een oordeel over de geloofwaardigheid van hen die menen zulke ervaringen wel te kennen. Maar van hem kan niet worden gevraagd, dat hij een leer der engelen, een angelologie ontwikkelt.” (*Christelijk Geloof*, Nijkerk 1973, blz. 185). Populair gezegd: ik heb nog nooit een engel gezien, dus kan ik er niets over zeggen.

Maar, het christelijke geloof is niet gebaseerd op wat ik heb gezien. Het is gebaseerd op wat ik heb gehoord. En wat ik heb gehoord in het Woord, ontmoet ik nu ook in de werkelijkheid. Dat geldt van God, van de Here Jezus en ook van de engelen. Het gaat erom of ik geloof. Als ik geloof, spelen de engelen een grote rol in mijn leven. Zij zijn dienende geesten, die uitgezonden worden ten dienste van hen die het heil zullen beërven. En wie beërft het heil? Wie geloof!

De bijbelse gegevens over de engelen kunnen we in hoofdzaak op twee manieren verwerken. De dogmatische en de heilshistorische manier.

De heilshistorische manier be-

antwoordt de vraag, wat we over de engelen horen in de voortijd, in de periode van de aartsvaders, in de dagen van Mozes, en zo verder tot de Openbaring aan Johannes toe. Zo heeft bijvoorbeeld J. Meijer het gedaan in *De engelen in de openbaringsgeschiedenis*, Goes 1959. Hij heeft laten zien, „dat de openbaring ook hier een historie heeft doorlopen, waarin het gaat van licht tot licht.” (blz. 7).

De dogmatische manier wordt bijvoorbeeld toegepast in de *Gereformeerde Dogmatiek* van dr H. Bavinck. Hij behandelt achtereenvolgens de namen, de schepping, de natuur, het werk en de verering van de engelen. De heilshistorische manier geeft meer een lengtedoorsnede, de dogmatische manier meer een dwarsdoorsnede van de bijbelse boodschap ten aanzien van de engelen.

Zo'n dwarsdoorsnede kan er in grote lijnen als volgt uitzien.

(1) Het wezen van de engelen — wie zijn ze?

a. Engelen lijken op mensen: ze zijn geschapen; ze hebben lichamen; ze hebben zelfbewustzijn, wil, gevoel, ze kunnen denken, praten enz.; en ze hebben een keuze tussen goed en kwaad achter de rug. Met andere woorden: er is geen schepsel, dat zó op ons mensen lijkt als juist de engel.

b. Engelen verschillen van de mensen: de mens is Gods zoon, de engel is Gods knecht; de mensen vormen een mensheid, de engelen vormen geen engelheid, een verhouding als van familie tegenover leger; de Here Jezus is wel de Heer, maar niet de Redder van de engelen.

(2) Het werk van de engelen — wat doen ze?

a. Engelen zijn boodschappers van God; ze hebben grote macht; en ze zijn zeer talrijk.

b. Het buitengewone werk van de engelen bestaat in het overbrengen van Gods Woord aan de mensen; heil- en oordeelbrengend zijn ze in de hele openbaringsgeschiedenis aanwezig.

c. Het gewone werk van de engelen bestaat in het loven van God; het luisteren naar, letten op en leren van de gemeente.

Dit overzicht is niet helemaal volledig, maar geeft toch een indruk van zo'n dogmatische dwarsdoorsnede.

Meijer schrijft: „Juist omdat de engelen niet die aandacht van de kerk hebben, waarop zij toch recht hebben, willen we over hen schrijven, opdat de gelovige belangstelling voor dit deel van Gods openbaring verlevendigd worde”. En: „Over de engelen hebben we geschreven, opdat ge aanbidden zoudt de God der engelen, die deze illustere geesten wil inschakelen om de weg naar de erfenis voor de Zijnen open te houden.” (blz. 7 en 195).

Bavinck schrijft: „God heeft ook deze leer ons geopenbaard, opdat Hij ons in onze zwakheid sterken, in onze moedeloosheid opbeuren zou. Wij staan in den geestelijken strijd niet alleen. Wij staan in verband met eene gansche wolke van getuigen rondom ons heen. Er is nog eene andere, betere wereld dan deze, waar God op volmaakte wijze wordt gediend. Zij is ons tot voorbeeld, tot prikkel en aansporing, en tevens tot heimwee en einddoel.” (II, Kampen 1967, blz. 433).

Toch denk ik, dat wij over de engelen teveel in de verleden tijd denken en spreken. Principieel kunnen we de mening van Berkhof afwijzen, terwijl we in de praktijk dichtbij hem staan.

Ik heb geen ervaring met engelen, van mij kan niet worden verwacht dat ik een leer der engelen ontwikkel. Om Woord en werkelijkheid bij elkaar te houden, moeten wij eens een nieuwe vraag stellen. Deze: spreekt de bijbel over de engelen ook in de tegenwoordige tijd? En zo ja, wat doen de engelen dan volgens de bijbel voor ons — vandaag? Als ik het goed zie, geeft het nieuwe testament op tien plaatsen een antwoord op deze vraag.

1. Mattheüs 18: 10.

Ziet toe, dat gij niet één dezer kleinen veracht. Want Ik zeg u, dat hun engelen in de hemelen voortdurend het aangezicht zien van mijn Vader, die in de hemelen is.

2. Lukas 15: 10.

Alzo is er, zeg Ik u, blijd-

schap bij de engelen Gods over één zondaar, die zich bekeert.

3. Lukas 16 : 22.

Het geschiedde, dat de arme stierf en door de engelen werd gedragen in Abrahams schoot.

4. 1 Corinthhe 4 : 9.

Want het schijnt mij toe, dat God ons, apostelen, de laagste plaats heeft aangewezen als ten dode gedoemden, want wij zijn een schouwspel geworden voor de wereld, voor engelen en mensen.

5. 1 Corinthhe 11 : 10.

Daarom moet de vrouw een macht op het hoofd hebben vanwege de engelen.

6. 1 Timotheüs 5 : 21.

Ik betuig voor God en voor Christus Jezus en voor de uitverkoren engelen, dat gij daaraan de hand houdt, zonder vooroordeel en zonder iets te doen uit vooringomenheid.

7. Hebreëen 1 : 14.

Zijn zij niet allen dienende geesten, die uitgezonden worden ten dienste van hen, die het heil zullen beërven?

8. Hebreëen 12 : 22.

Maar gij zijt genaderd tot de berg Sion, tot de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem, en tot tienduizendtallen van engelen.

9. Hebreëen 13 : 2.

Vergeet de herbergzaamheid niet, want daardoor hebben sommigen, zonder het te weten, engelen geherbergd.

10. 2 Petrus 2 : 11.

Terwijl engelen, hun (= van de dwaalleraars) meerderen in sterkte en macht, bij de Here geen smadelijk oordeel tegen deze (= de dwaalleraars) inbrengen.

D. W. L. Milo — Dalmally

BALEN

De taal is een levend ding, zegt een van onze vrienden van tijd tot tijd. Die tijd is er, wanneer we vriendschappelijk kibbelen over onordelijk gebruik van onze moedertaal. En wat is onze moedertaal vragen we dan. Dat is de taal, zo luidt zijn wijze antwoord, waarin onze moeders meenden dat haar grootmoeders waren opgevoed.

Toch is het onordelijk gebruik van onze moedertaal een ernstiger ding, dan uit dergelijke speelsheden blijkt. Een gevaarlijk ding. Wanneer wij onze spreektaal inderdaad als contactmiddel tussen denkende en sprekende wezens gebruiken, dan mag zulk een contactmiddel wel goede zorg genieten. Wanneer we onze moedertaal niet tegen aantasting beschermen sturen we regelrecht op een spraakverwarring aan. Begrippen, die in de loop van de tijd een min of meer overeengekomen inhoud dragen, mogen toch wel tegen inflatie worden beschermd. Zo niet, dan kunnen we op runtekens, op beeldtaal overstappen. Dat is bijvoorbeeld de strip, die in

de vrijheid van ieders persoonlijke exegese wordt overgelaten. Dat is dan de taal der primitieven en der kinderen.

Niettemin blijft waar, dat de taal een levend ding is. En wat leeft verandert; daar komen nieuwe elementen bij, daar worden oude elementen afgestoten. Geleidelijk krijgen woorden een historische, soms zinnebeeldige betekenis. Geleidelijk zal ook de inhoud van andertalige woorden, pardon van woorden uit andere talen, binnendringen in onze eigen woordenschat. Geleidelijk ook worden onvertaalde, vreemde woorden aanvaard als modern-Nederlands. Denk aan de technische woorden als hardware, software, sheets, tickets, output, tapes, turn-over en de Engels klinkende rest. Maar ook andere woorden worden ingevoerd door sterke sprekers, door kranten, stripverhalers, nieuwsmedia. Wij spreken van Heer Bommel en van „een eenvoudige doch voedzame maaltijd.” Wij spreken vandaag niet meer van splitsen, maar van opsplitsen. Wat is opsplitsen precies? Heeft het te maken met opsplitsen — spitsen maken? Heeft het te maken met opsplitsen = het bewerken van veen? Of bedoelt de gebruiker: het zo lang splitsen tot alles op is? Ook dat niet. En aangezien Van Dale er geen raad op weet kunnen we voorlopig beter splitsen dan opsplitsen.

Zo'n woord, vervreemd van onze moedertaal, is ook trekpleister. Langzamerhand verstaat iedereen daaronder: attractie, aantrekking. Maar eigenlijk is trekpleister een verband, bedoeld om etter uit een infectie te trekken. De rest is onbegrip. Ook de splijtzwam is een eigen illegaal leven gaan leiden. Algemeen wordt het woord gebruikt voor een ongewenste vegetatie, die een organisch geheel verniet. De splijtzwam heeft de samenwerking bedorven, zegt men. De splijtzwam heeft de groep uiteengeruk. En bijna niemand herinnert zich, dat de splijtzwam een zwam is, die zich door slijting voortplant.

—o—

Een oude term luidt: daar heb ik tabak van. Een populaire, minder fijne uitdrukking voor: daar heb ik genoeg van. Na de politionele actie in ons vroegere Oost-Indië kwamen onze jongens terug met de versterkte uitdrukking: daar heb ik balen tabak van. Is een uitdrukking eenmaal op drift, dan kan er van alles mee gebeuren. Na enige tijd zei men: daar heb ik balen van. De tabak was afgeschaft. Nog later werd er een werkwoord geschapen: daar baal ik van. Nog maar enkele jaren geleden vroeg een krant: wie kent die term „balen”? Ja, die term kwam speciaal onder militairen voor; en alzo in garnizoensplaatsen. En dit balen, zonder tabak, is een werkwoord geworden, dat een acteloze activiteit aanduidt. Balen is: er niets aan doen, er geen zin in hebben, er de brui aan geven. Aan wat? Aan werken natuurlijk.

W. F. Coumou — Eindhoven

Het kennen van goed en kwaad

(4)

De relatie tussen opdracht en gebod

Al heb ik in het voorafgaande ergens opgemerkt dat we bij het spreken over Gen. 2 : 17 wel eens schijnen te vergeten dat dat woord van God over de boom der kennis van goed en kwaad, niet het eerste woord was, dat God tot de mens sprak, daarmee heb ik natuurlijk niet willen zeggen dat de opdracht uit Gen. 1 : 28 geheel aan onze aandacht ontsnapte was. Integendeel, er is onder ons met een zeker enthousiasme gesproken over „het scheppingsmandaat” en in verband daarmee werd o.a. die geweldige en indrukwekken-

de technologische expansie, die we gedeeltelijk zelf meegemaakt hebben, vrijwel uitsluitend positief beoordeeld. Het was immers de vervulling van de door God aan de mens gegeven opdracht tot ontplooiing van de schepping?

Ook over die positieve beoordeling zou ik geen kwaad willen zeggen, als ze gepaard ging met voldoende kritische bezinning er op.

Want niet voor niets merkte ik op dat „heersen” om een *weloverwogen beleid* vraagt en dat *zinnvol* bezig zijn in de ons omringende werkelijkheid, alleen maar mogelijk is, indien de mens daarbij zijn „beleid” bepaalt in overeenstemming met de wijsheid, waarmee God het geschapene heeft gemaakt en met de liefde, waarmee God het geschapene omvat. Een beleid dat zich richt op de vervulling van Gods verdere plannen met die door Hem geschapen werkelijkheid.

Ik moet toegeven: ook daar wordt over gesproken. We hebben het dan over „de ontplooiing van de schepping tot Gods eer”. Maar zijn we ons er dan van bewust, dat we het dan hebben over iets dat al vóór de zondeval het meest geweldige van alle menselijke pro-

blemen geweest moet zijn? We kunnen dit probleem als volgt formuleren:

Hoe kan een mens, met de beperkingen, die het schepsel eigen zijn, in die werkelijkheid, die, hij niet *kan* omvatten, een beleid voeren dat weloverwogen is en dat gericht is op een doel, dat God gesteld heeft, maar dat hij als mens nooit kan overzien?

Het antwoord op die vraag ligt haast voor de hand: daarvoor zou de mens eigenlijk „als God” moeten zijn. Tenzij er een ander, bruikbaar alternatief is.

Over dat alternatief moet God met de mens gesproken hebben, toen het ging over die twee merkwuurlijke „bomen” in de hof van Eden.

Dat alternatief moet geweest zijn, dat God aan de mens zijn beperktheid laat en dat de mens daar nooit bovenuit moet *willen* komen. De mens zal alleen zinnvol in die opdracht kunnen leven, als hij dagelijks „eet uit de hand van God”, die met hem omgaat in een intieme bondgenootschappelijkheid. De wijsheid en de liefde, die nodig zijn om de opdracht uit te voeren, zullen hem in die intieme omgang met God geschonken worden. Vandaar dat er een geschiedenis

In deze tien teksten gaat het niet over wat de engelen vroeger hebben gedaan. Maar over wat zij in het algemeen doen, dus ook vandaag nog.

Bij de derde tekst kunnen we vragen: mag het verhaal van de arme Lazarus overgebracht worden in de werkelijkheid, en geldt dit dan in het algemeen van alle gelovigen? De negende tekst slaat slechts schijnbaar op het verleden. Het verleden wordt gebruikt als argument voor het heden: het kan klaarblijkelijk ook nu nog gebeuren, dat je engelen herbergt. In ieder geval mogen we van deze twee teksten alleen een voorzichtig gebruik maken.

Het woord heeft een officiële plaats in ons taalgebruik gekregen. Het is uitgegroeid tot een nationaal begrip. Wij in Nederland balen. En dan weten we waar we het over hebben. Een overheidsdienst onderzocht bij haar personeel, of men voldoende behoefte had aan baaluren, baaldagen enz. Ja, u hebt het goed, dat is zulk een instelling waarvoor u de kosten betaalt, en waarvoor u bovendien de winst moet opbrengen. Zo'n instelling geeft haar personeel de gelegenheid, de brui aan het werk te geven. Tijdelijk hoor, nog niet te lang; een uurtje, een dagje, een week. Zoveel baaldagen per jaar. En zo iets steekt aan. In Eindhoven is een middelbare school, waar de hoogsteklassers 25 baaluren per jaar mogen „opnemen”. Wel een reden opgeven (uitslapen, lekker thuis koffie drinken, proefwerk voorbereiden of gewoon geen zin hebben) maar de leraars zullen zich soepel opstellen dus elke smoes is goed genoeg.

De medicus van een onzer grote banken staat daar niet afwijzend tegenover. Die gaat er blijkbaar van uit: wanneer we de dagen of uren, waarin iemand beslist geen zin aan werken heeft, kunnen reguleren, zijn we beter af dan wanneer daar zo'n verkapte leegloper de boel loopt te „verzieken” (ook zo'n mooi, sprekend nieuw woord). Want, zo redeneren welwillende werkgevers, ieder heeft wel eens een kater, een depressie, een griepigheidje of zo. Laten we daar eerlijk voor uitkomen en elkaar gelijke kansen bieden.

Nu heeft de statistiek al jaren geleden aangetoond, dat het aantal ziekmeldingen op maandag een veelvoud is van het aantal ziekmeldingen op vrijdag. Duidelijk: wie op vrijdag ziek wordt is twee vrije dagen kwijt; wie op maandag ziek wordt kan voor rekening van de baas blijven liggen. En aangezien de zondag toch geen gevaarlijke dag voor onze gezondheid mag heten blijft over, dat ziekmeldingen op maandag meer met gebrek aan arbeidslust dan met echte ziekte te maken hebben.

We moeten met dat verschijnsel „leven”, heet het. Zo trachten bedrijven de onechte ziekmeldingen te reguleren en in en hanteerbaar kanaal te brengen. Ieder mag dan per jaar een aantal dagen „ziek” zijn — al is het maar door een kater als een panterkat. In een gezonde werkgroep is het verraad aan je makkers om te simuleren. Maar hoe socialistischer een maatschappij, hoe minder sociaal gedrag je aantreft, wordt wel eens beweerd. En als de mensen toch als los zand aan elkaar hangen werkt een gemeenschappelijk baal-verlof misschien nog wel als een samenbindende factor!

—o—

nodig is om tot de vervulling te geraken. Een geschiedenis, waarin de mens de problemen niet allemaal tegelijk hoeft op te lossen, maar waarin God de mens leidt „van probleem tot probleem”. Een geschiedenis, waarin iedere dag genoeg heeft aan zijn eigen problemen en waarin de mens iedere dag de wijsheid ontvangt, die voor vandaag nodig is. Morgen komt er weer een nieuwe dag met nieuwe problemen en met de wijsheid, die dan nodig is. God schenkt Zijn wijsheid „gedoseerd” naar menselijke maat. Zo „leert” de mens gehoorzaamheid, niet volgens een „bevel is bevelmethode”, maar in de liefde van de vertrouwelijke omgang met God. Dat intieme bondgenootschap is voor hem „de boom des levens” en hij mag daar iedere dag vrij van eten tot verzadiging toe, maar morgen heeft hij weer honger.

Als de mens die weg op gaat, blijft hij mens, met al zijn beperktheiden als schepsel en er zal dus op die weg iedere dag de spanning zijn tussen zijn beperktheid en de zwaarte van de opdracht. Iedere dag moet hij tasten naar Gods geheimen. Die spanning wordt alleen opgeheven

in het geloof, dat ook God iedere dag weer klaar staat. Ook toen al gold die fundamentele wet voor alle *menselijk* leven, dat de rechtvaardige door het geloof zal leven. Alleen zo zou er voor de mens zijn een waarachtig menselijk leven in de werkelijkheid van hier en nu. Een „leven vóór de dood” — als ik dat nu maar eens zo zeggen mag. Waarachtig leven in levenskracht, levensmoed, levensblijdschap en levensvervulling.

Maar het is wel een weg, waarop de mens kwetsbaar is. Iedere dag kan de verleiding opkomen om toch een weg te zoeken, waarop hij „als God” zou kunnen zijn. Een weg, waarop de mens de wijsheid tot zijn eigen beschikking heeft en als autonome mens kan uitmaken hoe hij zijn problemen moet oplossen, d.w.z. zelf bepalen welk beleid „goed” is en welk beleid hij als „kwaad” moet verwerpen.

Nu heeft God ongetwijfeld Adam op het hart gebonden om die verleiding te weerstaan. Van die „boom” mocht hij niet eten. Want wie op de weg gaat, waarop hij „als God” wil zijn, plaatst zichzelf buiten de liefdevolle en vertrouwelijke omgang met God. Op

Degenen die hun werk met lust doen hebben ongetwijfeld betere gezondheidskansen. Degenen, die zich geen kater op de hals halen, zich in acht nemen tegen griepigheidjes, door een economisch beheer van hun krachten zich voor depressies weten te bewaren, mogen dus extra werken voor hun minder karaktersterke collega's. Dat doen ze dan ook wel, voorzover hun voorraad arbeidslust en gezondheid strekt. Maar degenen, die hun baal-dagen wel opnemen, hebben zich zelf nog meer onrecht gedaan dan hun meer plichtsgetrouwe collega's. Hun luiheid is immers gelegaliseerd en tot een recht verheven.

Dat zijn ouderwetse termen? Jawel. Maar als u bij de Bijbel leeft kunt u deze dingen daar vinden. Vooral Salomo heeft nogal wat spreekwoorden aan de luiheid gewijd. Die zag bij mensen die er de brui aan gaven, die uitvluchten hebben, die de dag verslapen, die er geen zin in hebben en daar prat op gaan... alleen maar luiheid. De luiard, zei Salomo, meent niets te kunnen doen want overal is zijn weggetje met dorens versperd; hoewel de vlijtige alle kanten op kan. De luiard, zei Salomo, verzuimt op tijd te ploegen en begrijpt dan tegen oogsttijd niet dat er zo weinig te halen is. De luiard, zei Salomo, ziet overal gevaren — maar het zijn uitvluchten om er van af te komen. De luiard, zei Salomo, heeft zijn akker vol distels en zijn wijngaard vol onkruid (griepjes, onbestemde klachten, katertjes) en daar komt armoede van; wat wil je anders? De luiard, zei Salomo, laat zijn hand dalen in zijn etensbordje maar hij is te beroerd dan dat hij het eten naar zijn mond tilt. De luiard, zei Salomo, is welwillend genoeg maar „alles loopt hem tegen”. De luiard, zei Salomo, draait zich liever op zijn bed om, als een deur op de scharnier; en is nog knap eigenwijs ook, weet het beter dan zeven verstandige mensen. De luiard, zei Salomo tenslotte, moest maar geen wensen hebben, want het wordt zijn dood als hij aan de vervulling ervan zou gaan werken. Ja, dat zoog Salomo ook niet uit zijn duim; die verzamelde wijsheden, die in zijn dagen onder zijn mensen volkomen zekerheid hadden.

De Bijbel spreekt ook dikwijls over „doen”. Dat is het tegengestelde van balen, van lamelendigheid. Geloven? Goed, maar dan ook doen. Iets goed weten? Best, maar het dan ook doen. Heere, Heere zeggen? Accoord, maar er ook naar dóen. De goede weg weten? Heerlijk, maar dan die weg ook opgaan.

Een van de mooiste termen terzake vindt u bij Paulus: alles wat je doet, *doet dat van harte*; als voor de Heer en niet voor mensen. Dat zei hij tegen „werknemers”.

die weg is hij niet langer „ontvankelijk” voor Gods wijsheid en voor Gods liefde. Daardoor verliest hij zijn menselijke relatie met de door God geschapen werkelijkheid, die uit God en door God en tot God is. Van God vervreemd, verliest hij in het leven elk uitzicht op een levensrichting, die hem levenskracht en levensmoed schenkt, die levensblijdschap en levensvervulling geeft. Op deze weg is hij uitgeleverd aan de macht van de zonde tot er in het menselijk leven en samenleven niets anders overblijft dan „boosheid en geweldenaar”.

Het „eten van de boom” heeft te maken met de diepste gezindheid van ons hart. Het is niet een gevolg van een of andere gezindheid, maar het is de gezindheid zelf.

We moeten het niet vreemd vinden dat dat in de bijbel „eten” genoemd wordt. In precies dezelfde betekenis zegt later de Here Jezus tegen de Joden dat ze Zijn vlees moeten eten en Zijn bloed moeten drinken. Er is onder ons geen twijfel over dat Hij daarmee sprak over die gezindheid, waarin we gelovig vertrouwen dat ons vergeving van zonden en het eeuwige leven ge-

schonken wordt door het verbroken lichaam en het vergoten bloed van Jezus Christus.

Rekening houdend met de geschiedenis van ons eigen kerkelijk leven, moet ik haast wel verwachten dat er bij iemand de vraag opkomt of ik met het voorafgaande dan ook die „bomen” uit de hof van Eden als „echte” bomen zou willen wegpraten. Mijn antwoord daarop zou luiden, dat we daarover geen strijd moeten voeren en dat ook niet behoeven te doen als we de relatie tussen „opdracht” en „gebod” goed begrepen hebben. Naar analogie met een bekende zin uit ons oude avondmaalsformulier zou ik willen zeggen: we moeten aan de uiterlijke tekenen niet blijven hangen, maar onze harten opwaarts in de hemel verheffen, waar onze Vader is, die onze geschiedenis niet liet beginnen vóór Hij aan de mens het ondoorgrondelijke geheim van Zijn weg geopenbaard had.

Een „dialoog” tussen christenen en marxisten

In de pers treft men telkens berichten aan over een „dialoog tussen christenen en marxisten”. Een dialoog waarmee men reeds begonnen is of beginnen zal. In Duitsland zal het zogenaamde „Paulus-Gesellschaft” zich er aan wagen en ook in ons land wordt het pleidooi daarvoor gevoerd. Wat daarbij opvalt is dat men zich zo weinig rekenschap geeft van de vooronderstellingen en de aard van een echte dialoog.

Als het gaat om een „gesprek” tussen christenen en marxisten doet zich uiteraard wat het aangaan van zo'n gesprek geen enkel probleem voor. Het is zelfs zo dat christenen met allen die dat willen in gesprek moeten komen. De Heilige Schrift dringt daar nadrukkelijk op aan. Petrus schrijft in zijn eerste zendbrief dat de gelovigen altijd bereid moeten zijn verantwoording te doen aan allen die hun rekenschap vragen omtrent de hoop die in hen is. En hij voegt er aan toe dat zij dat moeten doen met zachtmoedigheid en vrees en met een goed geweten, opdat bij al het kwaad, dat men over hen rondstrooit, zij, die hun goeden wandel in Christus smaden, beschaamd gemaakt zullen worden (3: 15).

Maar is een „gesprek” hetzelfde als een — echt, authentiek „dialoog”?

Op die vraag moeten we eerst een antwoord zoeken.

Wat is een „dialoog”?

In de oorspronkelijke, klassieke betekenis van het woord is een dialoog „de kunst van het gesprek en de bewijzvoering”. In deze betekenis is de dialoog een bekende en beroemde leer-methode van spraak en tegen-spraak, van these en antithese, om daardoor tot de „logos”, de waarheid te komen. In de oude griekse cultuurwereld werd deze leer-methode graag toegepast en kwam de kunst die te hanteren tot grote bloei.

Deze dialoog gaat niet uit van één of de waarheid, maar is een op zoek gaan daarnaar. De waarheid staat dus niet aan het begin van de dialoog maar komt — misschien! — aan het eind daarvan aan het licht. De dialoog betekent daarom ook altijd de bereidheid tot het opgeven, zelfs in volstrekte mate, van eigen inzichten aan

het eind daarvan. De bereidheid om een dialoog te beginnen houdt zo stilzwijgend de erkenning in dat er géén, allen bindende, waarheid voor de deelnemers daaraan bij voorbaat vast staat.

Een klassiek voorbeeld van zo'n dialoog is b.v. de bekende parabel uit „Nathan de Weise” van Lessing. In diens „Opvoeding van het mensengeslacht” is er geen plaats voor een onomstotelijke

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

JEUGD EN SEKSUALITEIT

(7)

Hoe ver gaan?

De vraag hoever men kan gaan met het vrijen (vrijen heeft taalkundig dezelfde stam als het woord vriend) is voor veel jongelui aktueel. Op mijn verzoek schreef een meisje de volgende bijdrage:

„Er is mij gevraagd een stukje te schrijven over verkering, wat ik dan doe uit eigen ervaring. Over het onderwerp man-vrouw-seksualiteit wordt de laatste tijd veel gesproken. Misschien vindt u het overdreven dat dit onderwerp zoveel aandacht krijgt. Ik niet.

Ik ben heel erg blij met de gehouden bijbelstudieweekends over dit onderwerp.

Voor mij is het een probleem geweest; wat is nou Gods bedoeling met de seksualiteit? Toen ik verkering had, was die vraag heel belangrijk. Het wordt je allemaal zo gemakkelijk gemaakt op seksueel gebied met alle voorbehoedsmiddelen. Je laat je gemakkelijker gaan, omdat je iets achter de hand hebt. Waar stel je eigenlijk je grenzen in het vrijen?

waarheid, die in één religie of één filosofie wordt vertolkt. Niemand beschikt over de waarheid. In de mensen leeft niet meer dan de eeuwige drang naar de waarheid. De ware gelovige is de mens die vol is van onbaatzuchtige naastenliefde onverschillig of hij jood, christen of mohammedaan is. Het komt op het „leven” en niet op de „leer” aan.

Wie de waarheid heeft of meent te hebben voert geen dialoog. Hij „verlicht”, „poneert”, „ageert”, „propageert”, „getuigt”, maar dialogueert niet. Misschien doet hij dat uit taktische overwegingen in de uiterlijke vorm van een dialoog, maar zonder de verwachting de waarheid zo op het spoor te komen, zonder de voor een dialoog bereidheid eventueel eigen kennis en inzichten op te geven. Dit is in feite geen echt dialoog meer.

Het waren voor mij wezenlijke vragen, juist omdat ik er altijd vanuit ging dat gemeenschap thuishoort in het huwelijk.

Het is iets waar je niet gemakkelijk over praat met anderen. Met vrienden van school, een christelijke, dat deed ik wel.

Maar toen ik er zo over praatte en vertelde waar ik mee zat, merkte ik wel dat zij er heel anders over dachten. Ik moest daar niet zo'n probleem van maken, die seksuele behoeften heb je nu eenmaal, dat is heel menselijk. Je houdt toch van elkaar? Nou, waarom dan geen gemeenschap? Ja, waarom eigenlijk niet? Ik ben gaan twijfelen.

Ik wist het echt niet meer, maar durfde er niet over te praten met m'n ouders of op vereniging. Achteraf gezien is dat heel dom geweest. Maar ik was zo bang dat ze dan heel anders tegen me aan zouden kijken en zouden zeggen: „Gò, dat hadden we van jou toch niet verwacht. Het is toch vanzelfsprekend dat dat niet mag.”

Het is zo belangrijk dat er vanuit een christelijk standpunt aandacht aan wordt besteed, dat de problemen die hier liggen echt onderkend worden.

Want ik ben echt niet de enige die hiermee zit, dat is wel gebleken uit de gehouden enquête. Volgens mij wordt er zo vanzelfsprekend aangenomen dat de normen op dit gebied voor ons vaststaan, maar ze wankelen. Omdat wij midden in een wereld staan waarin Gods waarden overboord gegooid worden, ook wat betreft het seksuele leven. Hoe moeten we er tegenover staan?

Over dit onderwerp moeten we kunnen praten, er is al veel te lang over gezwegen. Gezwegen tussen ouders en kinderen, tussen jongens en meisjes onderling. En denk nooit: Zoiets doen mijn kinderen toch niet.”

Een christelijke dialoog?

Met deze klassieke opvatting van een dialoog voor ogen is het zonder meer duidelijk dat de authentieke dialoog in de geschiedenis van de christelijke kerk — zolang ze echt vasthield aan het Evangelie — geen middel was om met de geestelijke bewegingen van de tijd — met welke religies of ideologieën ook, in gesprek te treden. De „Logos”, het Woord, dat de Weg, de Waarheid en het Leven is eens en voor al geopenbaard in Jezus Christus. „Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd.” Hij behoeft niet meer „gezocht” en „gevonden” te worden door zo iets als een dialoog. Karl Barth heeft eens naar waarheid gezegd: Hij is niet te zoeken en te vinden waar wij denken

Een jongen schreef over het „hoe ver?” nog het volgende:

„k Wil wel eerlijk zeggen dat m'n meisje en ik wat hard van stapel zijn gelopen. We waren het er wel over eens dat volledige geslachtsgemeenschap in het huwelijk thuis hoort. We hadden echter nauwelijks drie maanden verkering toen we toch al wel erg ver gingen in het vrijen. Achteraf zeggen we nú: we zijn te ver gegaan. Door de vragen in de enquête zijn we aan het denken gezet. We houden echt van elkaar en willen over een paar jaar graag samen trouwen. We hebben besloten om het met de vrijerij wat kalmer aan te doen. En dat lukt ook wel; er zijn zoveel andere dingen die je samen kunt doen.

Maar één ding wil ik toch nog zeggen: 'k Hoop dat de ouderen voortaan eens wat opener over deze dingen gaan spreken en niet volstaan met de opmerking „niet met elkaar naar bed voor het trouwen”. Dat betekent dan: geen geslachtsgemeenschap. Maar de ouderen zullen toch ook wel snappen dat je ook samen naar bed kunt gaan zonder volledige gemeenschap? Dat je ook wel samen tot een hoogtepunt kunt komen zonder dat? Het is fijn dat ook hierover op de weekends zo open en eerlijk is gesproken. M'n meisje en ik zijn tot de conclusie gekomen dat vrijen op die manier — dus net géén volledige gemeenschap — eigenlijk ook gemeenschap is. En daarom willen we proberen dit niet meer te doen.

Tot andere jongens en meisjes wil ik graag zeggen: het is wel goed eens wat minder te vrijen, je hebt dan wat meer tijd om samen te praten en te bidden.”

Duidelijke taal! 't Wordt tijd dat er echt christelijke begeleiding komt.

Hem, van ons uit, te kunnen zoeken: niet binnen het gebied van onze eigen mogelijkheden, of zij nu „rede” of „ervaringen”, „natuur” of „geschiedenis”, inwendig of uitwendig universum henen. Niet dáár, waar wij in en uit onze wijsheid menen te kunnen spreken, maar alleen dáár waar Hij in zijn wijsheid tot ons gesproken heeft.

De Waarheid, de echte Waarheid kon en kan daarom voor een christen niet meer in een dialoog uitgevoerd worden, maar alleen maar „afgelezen”, „gehoord” worden. Men moet nu niet meer van zich zelf uit tot haar „door-dringen”, zij ligt „achter” de mensen. Zij leven niet naar haar toe, maar van haar uit.

In het Nieuwe Testament is daarom ook niets van wat op een dialoog in de originele, griekse zin van het woord te bespeuren. Waar daarin het woord gesproken wordt gaat het in de situatie waarin en met het oog waarop het gesproken wordt uit als toespraak, verkondiging, prediking, vermaning. Er komen ook wel een aantal situaties voor waarin Jezus in echte dialoog op een op de griekse gelijkende wijze verward werd. Daarbij ging het deels om „echte” vragen b.v. van zijn discipelen deels om strikvragen van zijn tegenstanders „opdat zij iets tegen hem hadden.”

Opmerkenswaardig in de houding van Jezus met zijn onderscheidene gesprekspartners is tweemaal.

In de eerste plaats: De antwoorden waren buitengewoon kort en bondig: „gij zegt het”; bevelend: „ga heen en doe desgelijkt”; niet verplichtend: „wat noemt gij mij goed?”; bars: „ga weg van Mij satan!” en scherp: „laat de doden hun doden begraven.”

Maar anderzijds wordt steeds weer verhaald van de directe werking van Christus' spreken op de aangesprokenen en omstanders: het laat geen tegenspraak toe („niemand durfde nog iets te vragen” — „zij verwonderden en zwegen stil” — „niemand kon hem antwoorden” — „toen hij zijn rede beëindigd had, ontzetten zij zich) en leidde steeds tot een beslissing. Een gelegenheid tot een heen en weer, tot een verdaging, tot een „indien” en een „maar” werd niet gegeven.

Dat was niet bepaald de wijze van de griekse dialoog. Hetzelfde geldt van de apostelen. Paulus heeft nooit de „dialoog” gehanteerd. Hij heeft gepredikt, betuigt. Hij heeft wel de joden een jood, en de heidenen een heiden willen zijn, maar om met meer „effect” zijn boodschap te kunnen brengen.

En hij heeft hen die een ander evangelie zouden brengen verwloekt.

Dat is wat anders dan een dialoog!

Een volgende keer D.V. nog wat meer.

Soms gaat er ineens een schok door je heen doordat je iets ziet, dat je eigenlijk wel wist, maar waarvan je je niet had gerealiseerd hoe erg het wel was. Deze ervaring hadden wij toen wij enige tijd geleden op de EO-televisie de indrukwekkende documentaire „De kinderen van Amin” zagen. De beelden lieten de mensonterende situatie zien in Uganda onder het schrikbewind van President Amin. Er werd verteld waarom men met achterlating van alles de grens over vluchtte om het leven te redden.

Er waren twee kinderen, een meisje en een jongen, die vertelden dat hun ouders waren vermoord en dat ze nu in een kindertehuis in Kenia waren ondergebracht. Het was een sober maar indrukwekkend verslag van veel ellende. Het huis waar de kinderen waren ondergebracht was „ons” kindertehuis in Mukaa. Men liet ook beelden zien van de andere kinderen daar.

De grote schok voor ons kwam toen we de slaapzaal zagen van de kinderen. Deze stond propvol met bedden. We hebben al vaak geschreven: onze kindertehuizen zijn te vol, we hebben geld nodig voor uitbreiding. Het „adopter” van kinderen loopt vlot, maar het geld voor uitbreiding van de kindertehuizen moet gelijke tred houden met het aantal „adopties”. Dat schreven we, maar de televisiebeelden deden ons eerst goed beseffen wat dit voor de kinderen betekent: te veel bedden in een te kleine ruimte. Maar hoe kan dit ook anders als er te veel kinderen in een te korte tijd geholpen moeten worden. Ook nu weer in Kenia. Daar komen de vele vluchtelingen. Zij krijgen van een comité voor hulp aan deze vluchtelingen een bedrag van ca. f 60,— per maand tot er werk voor hen is gevonden, maar dit geld is na twee weken meestal al op en de film liet zien dat deze mensen onder de allerarmste omstandigheden in de sloppenwijken van Nairobi leven. Werk is er al niet genoeg voor de mensen uit Kenia zelf. De vluchtelingen zijn blij als hun kinderen in een kindertehuis of een school worden ondergebracht. Wij hebben onze kindertehuizen in Kenia ook voor deze kinderen opengesteld, maar dit betekent dat er snel moet worden uitgebreid.

De volgende bedragen zijn hiervoor nodig:
f 10.000,— voor nieuwe slaapzalen in het kindertehuis Mukaa.

f 2.000,— voor het kindertehuis in Kangundo (wij stuurden al eerder geld voor nieuwe slaapzalen, maar dit kwam men nog tekort).

f 5.000,— voor een tweede verdieping op het huis in Mulango.

Verder is er geld nodig voor meer bedden en beddegoed. Een bed, compleet met beddegoed, kost ca. f 175,—.

Wij hopen dat u ons hiermee wilt helpen.

Dit betekent echter niet, dat er geen kinderen ter „adoptie” meer zouden zijn. Er zijn nog verschillende kinderen uit

Uganda, uit Kenia en uit India die op uw hulp wachten. Wie bijvoorbeeld wil Selvan Sundaram helpen? Voor f 55,— per maand kan hij worden „geadopteerd”. Selvan is een Indiase jongen van 5 jaar oud. Hij heeft al drie jaar alleen geleefd. Stelt u zich dat eens voor. Een kind van twee jaar zonder ouders. Zijn vader was een arme pottenbakker, hij stierf nog voordat Selvan werd geboren. Zijn moeder stierf twee jaar later aan ondervoeding. Enkele mensen uit het dorp gaven hem zo nu en dan wat te eten en hij mocht slapen in de dorps-school. De onderwijzer van die school

STICHTING HULP AAN PAPOEA'S IN NOOD

Aan allen, die niet willen vergeten.

VERGETEN AARDE ....

Jan van Eechoud gaf in 1951 deze titel mee aan zijn boek over Nieuw Guinea. Wij pakken een paar regels op uit zijn voorwoord:

Voor Nieuw Guinea bestond geen tijd; Nieuw Guinea bleef in de duisternis der tijden zichzelf gelijk. Zijn sterrenhemel omspant hetzelfde beeld als eeuwen geleden. Een boom viel om door ouderdom, een nieuwe groeide op; een mens stierf, een nieuwe werd geboren; het beeld veranderde niet.

Vijftien eeuwen van onze christelijke jaartelling verliepen, voordat de Papoea ontdekt werd door de westelijke wereld. En nogmaals driehonderdvijftig jaren gingen voorbij, voordat de eerste predikers de boodschap van het Licht in zijn duisternis kwamen brengen.

Wij hebben verantwoordelijkheid gedragen voor de Papoea, lange tijd. We deden hem onrecht door hem te vergeten.

De Papoea heeft vol vertrouwen zijn toekomst in onze handen gelegd. Hij verwacht van de Nederlander dat deze hem op de weg zal voeren, die leidt naar ontwikkeling en voorspoed. Hij verwacht dit van ons, zoals een kind naar vader opziet.

Presidentie:
Mevr. Th. Beun-Voorstad
Kaai 17, Veere, Tel. 01181 - 303;
Secretaris:
N. Pidding, Scholtenstr. 7
Amersfoort, Tel. 033 - 28990
Penningmeester:
G.G. Sterk, Margrietstr. 1
Veldhoven (N.B.)
Adviseurs:
NICOLAAS JUIWE, DELFT
ZACH. SAWOR, WAGENINGEN

Postgiro 24 30 00.

PAPOEAFONDS

Postbus 2100, Eindhoven
Bank: Amro, Eindhoven
Rek. no. 44.40.72.470

VERGETEN VOLK...

De geschiedenis is verder gegaan. Jan van Eechoud schreef zijn woorden tegen de achtergrond van een politiek tijdsbeeld waarin Nederland mogelijkheden had om samen met de Papoea's verder te komen. Het is buiten de Papoea's om gegaan dat Nederland zich toch terugtrok. Al vijftien jaar zucht het volk onder de bezetter.

Een Papoea vraagt ons:

Als u nog ergens tot de mensen in Nederland kunt doordringen, zeg ze dan, dat wij geen tijd meer hebben. Steeds meer Papoea's worden uit hun baan gedrukt. Hoe kunnen we elkaar nog helpen als er geen inkomsten meer zijn? Er komt ook al geen water meer uit de kranen. Voor onze zieken is er geen dokter en de medicijnen zijn peperduur. Aan wie kunnen wij anders iets vragen? De Nederlanders waren onze vrienden....

Zo ziet de haast wanhopige Papoea naar ons „zoals een kind naar vader opziet”.

GEEF EEN TEKEN VAN LEVEN ..

Het is straks weer Kerstfeest. Het Licht schijnt overal. Gods genade is er toch niet zonder onze barmhartigheid? Maar dan komt allereerst de Papoea. Hij was één van de onzen en hij is het als mens gebleven. Zijn nood, onze nood; in een solidariteit die in liefde is gevat en naar die maat geeft. En vertrouw 't:

UW PAPOEAFONDS BRENGT UW HULP VERDER

ONZE STICHTING MAAKT GEEN WINST

Ze is een Stichting, welke de gemeenschap wil dienen en het algemeen belang bij haar maatschappelijk streven als uitgangspunt neemt.

Een zestig jaar ervaring stelt haar in staat u een compleet pakket verzekeringen aan te bieden, met als sterkste troef haar lage premies, die gedurende de gehele looptijd onveranderd blijven.

Tevens verzorgt zij begrafenissen (ook voor niet verzekerden.)

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot haar kantoor Enschede, Haaksbergerstraat 231 hoek Getfertsingel, telefoon 053-31 95 35 - 32 36 93.

Kantooruren 8.30-12.30 - 13.30-17.00 uur.

**STICHTING
VERENIGDE
UITVAARTFONDSEN
IN NEDERLAND**

Dit is Selvan Sundaram

bracht hem kortgeleden naar het kindertehuis. Selvan is een klein, mager, ondervoed jongetje, dat nu een veilige haven heeft bereikt door zijn opname in het kindertehuis. Hij is nu niet meer eenzaam, hij heeft geen honger meer en hij ervaart de grote liefde, die de Here Jezus heeft voor kinderen als Selvan. Hij had honger en kreeg te eten, hij had dorst en kreeg te drinken, hij werd gehuisvest en gekleed en zegt de Here Jezus dan niet: „Voorwaar Ik zeg u, in zoverre gij dit aan een van mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan!” Het kindertehuis kan alleen maar helpen als wij het geld sturen. Daarom hopen wij ook nu weer op uw hulp, voor uitbreiding van de huizen en voor de „adoptie” van een kind.

Secretariaat:

Dr Guépinlaan 23, 4032 NH Ommeren (Betuwe). Tel. 03443-2079, b.g.g. 03449-1659. Postgiro 1599333 t.n.v. Stichting Redt Een Kind te Zwolle. Bank: Raiffeisenbank Zwolle, nr. 37.73.32.860.

Kledingadres:

Hortensiastraat 79, Zwolle. Geen winterkleding en geen schoenen.

kerknieuws

Afscheid — Ds S. A. van der Veer zal D.V. op zondag 15 januari 1978 afscheid nemen van de gemeente te Wapenveld wegens zijn benoeming tot luchtmachtpredikant in lang verband, standplaats: 's-Gravenhage.

Maastricht — Van zondag 20 november 1977 t.m. zondag 26 februari 1978 vangt de middagdienst aan om 16.30 uur i.p.v. 17.00 uur.

Adressen

ADRESSEN — Het adres van Ds J. v. Katwijk, voorganger van de vrije gereformeerde kerk te Wolvega (Fr.) is Steenwijkerweg 42, Wolvega, tel. 05610-2205.

AKTIE VOOR HONGARIJE

Tot 1 december is er f 1.000,— binnengekomen. Het streefbedrag is f 9.000,—. Het gironummer is: 2014908 t.n.v. H. Willigenburg te Rotterdam. Verdere

positieve reacties worden graag ingewacht!

**PLAATS
UW FAMILIEBERICHTEN
IN DIT BLAD**

u kon het nu met eigen ogen zien:

het aangrijpende t.v. verslag van de e.o. over de verschrikkelijke toestanden in uganda...

over de vele vluchtelingen die met hun kinderen naar kenia uitwijken om hun leven te redden

wij hebben onze tehuizen in kenia opengesteld voor deze kinderen...

maar nu zijn de slaapzalen vol, overvol! ook dat hebt u kunnen zien, want ons tehuis in mukaa was op het scherm

de bouw van nieuwe slaapzalen is in volle gang, maar daarvoor is geld nodig, veel geld

geef daarom uw giften nu!

maar daarnaast is er selvan sundaram lees zijn verhaal in dit blad... en behalve selvan zijn er steeds nieuwe kinderen uit uganda, uit kenia uit india, die wachten op financiële adoptie...

bel daarom onze secretaresse nu! 03443-2079 b.g.g. 03449-1659

is f 55,— per maand voor u
een bezwaar, doe het dan samen met anderen

stichting

redt een kind

secretariaat: dr. guépinlaan 23 — 4032 nh ommeren (gld.)
postgiro: 1599333 t.n.v. stichting „redt een kind” te zwolle
bank: raiffeisenbank — zwolle, rek.no. 37.73.32.860

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker; Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo; Ds E. R. Postma; Ds H. Smit
Adres van de Redactie:
Ds K. Muller, Riouwstraat 59, 1521 SC - Wormerveer
Tel. 075-282589.

Adres voor de rubriek Kerknieuws:
Ds O. Mooiweer, Volksparksingel 45, Enschede, tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist, tel. 03404-12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38, Leersum, tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.